

I.

Megjelent A dal vándora című kötet a Kairosz Kiadónál. A Szvorák Katalinnal készült portrékönyv a Magyarok lenni sorozat új darabja, melyben Simon Erika beszélget a Kossuth-díjas népdalénekesssel.

Részlet Batta György felvidéki költő, szerkesztő könyvrecenziójából:

..."A Losonc közeli Pincen cseperedett Szvorák Katalin korán rátalált a saját ösvényére, s azt, – mindnyájunk öröme, – nem hagyta el soha, életének legnehezebb pillanataiban sem. Máig megőrizte lelki tisztaságát; Budapesten élve, majd Magyarországon véglegesen megtelepedve, egy apró pilisi faluban otthont teremtve, családot alapítva is megmaradt felvidékinek, dalaiban egy tágabb szellemi hazát teremtve a Kárpát-medencében.

..."Mindig hittem, és egyre inkább tudom, hogy az éneklés a lélek gyógyítója. Az éneklés hozza meg számomra azt a lelki és testi gyógyulást, amit egyre sűrűbben megélek. Énekléskor számtalan boldogsághormon termelődik, hiszen az ember testét átjárja a dallam. Az öröm, a dal le tudja győzni a betegségeket, a letargiát, hasznosabb a depresszió elleni piruláknál. Nem véletlen, hogy a hagyományos paraszti társadalmakban az éneklés végigkísérte az ember egész életét."

A dal vándora portrékönyv számomra Szvorák Katalin lelkének tükre. A hatvanadik életév felé közeledve hatalmas életmű magaslik mögötte; olyan teljesítmény, mellyel már most a legnagyobb magyar teljesítmények sorát gazdagítja. Kati ötven országban énekelt már, miközben nem mondható el róla, hogy szerepléseit, „vándorlásait“ befolyásos szervezetek vagy személyiségek támogatásának köszönheti. Lemezeit magánkiadásban jelenteti meg; azokat sem népszerűsítik reklámok. A napokban megjelent karcsú kötetet ezért ajánlom a hazai magyar települések és iskolák könyvtárai számára. Ez nem költséges befektetés, mégis hatalmas érzelmi-erkölcsi hasznot hozhat felnövő nemzedékeink számára. Afféle rendhagyó tankönyv lehetne: egy közülünk való, rendkívüli egyéniség csodálni való életpályája ösztönözhetné gyermekeinket, unokáinkat...."

II.

Részlet Beke Beáta könyvrecenziójából:

"A napokban jelent meg a Kairosz Kiadónál az az interjúkötet, amely Szvorák Katalin rendhagyó életútját ismerteti. Simon Erika interjúalánya a 130 oldalas könyvben számtalanszor említi a szűkebb és tágabb hazát, a Kárpát-medenceiséget, gyökereit, szülőföldjét. A felvidéki származású énekesnő szülővárosát is életre kelti Komlós Aladár piacról írott versével, ahol az apró Szvorák Kati nagyanyjával nemcsak tojást árult, de vásznakat is, hogy Szabó Gyula arra festhesse legszebb műveit. Anyai nagyanyjának testvére itt tanult Hubaynál, de a pinci parasztközösség annyira kivetette a festő-zenélő, Nyugatot járató lepkegyűjtő rokont, hogy a balassagyarmati "Sárga-ház" dühöngőjében fejezte be életét. A művésznő édesanyja, a kulákpaszt leánygyermek Losoncon vett zongoraórákat. Apai nagyapjának testvére a Forgách grófok komornyikja volt, a másik testvér pedig a szocializmust építette a jáchymovi uránbányában.

Pinc a felhőtlen, szabad gyermekkort idézi. Ez az alig pár száz lelket számláló közösség indította őt útnak. Szomorúan jegyzi meg Szvorák Katalin, hogy a ma már zömében szlovák lakosokkal betelepített falunak se iskolája, se óvodája nincsen, mégis nosztalgiazva vette át a szlovák polgármester által adományozott díszpolgárságot. Édesapja a Pinc melletti Szélhegyen gyermekeskedett egy nagy juhászdzinszia tagjaként, így nem véletlen, hogy Szvorák Katalinban a juhász felmenőtől örökölt szabadságérzet egyre erősödik, miközben a paraszti anyai ágtól örökölt alázatot is gyakorolja, ugyanis a népdalhoz mindkettő elengedhetetlen. Tózsér Árpád személye szintén megelevenedik, hiszen a költő nagyapja és az övé minden bizonnyal a szemközti domboldalon legeltethette nyáját.

Különös szeretettel nyilatkozik a füleki iskolák karizmatikus tanáraitól és a számára feledhetetlen néptáncosról, koreográfusról, „Taki”-ről, azaz a tibai születésű Takács Andrásról, akinek köszönhetően, mint a fülekpüspöki Palóc Táncegyüttes tagja, ráérezhetett a népzene igazi ízére, erejére. Ekkortájt pattant

biciklire, hogy első népdalgyűjtő útján megismerhesse a medvesaljai Motyovszki Teréz nénit. Később a Zoborvidéken is gyűjtött. A „Vétessék ki szóló szívem” kezdetű balladát olyan idős asszony énekelte neki 1982-ben, aki annak idején ifjú leányként még Kodálynak is dalolt. Különös szeretettel emlékszik vissza népdalismeretének elsődleges forrására, a fáradhatatlan népdalgyűjtőre, Ág Tiborra.

Külön fejezet illeti a könyvben a füleki évek összegzését, ahol valóban megtört Szvorák Katalinban minden falusi idill és varázs. Mégis otthonra lelt ebben a „kusza” városban, hála az iskolának, ahol énekléssel kezdték mindennapjaikat. Ennek az alma maternek köszönhető, hogy imádott rajzolni, festeni, hét évig hegedült, távolugrásban versenyt nyert, röplabdázott, szavalt, szerkesztette a pionírok faluújságját, rajzaival díjakat nyert. A Szabadság, szerelem operettben Judit szerepét alakította gimnazistaként, de táncdalokat is énekelt ötórai teákon, orosz népdalokat szovjet laktanyákban. Sokszor kísérte harmonikán Gál Jenő, aki később Prágában egyetemi tanár lett és egy ideig ő volt a Cseh Kulturális Intézet igazgatója Budapesten. Komoly sikereket ért el a Totó vezette zenekar kíséretével előadott Kovács Kati számokkal, a szlovák táncdalversenyeken is feltűnést keltve. A Zlatá guličkán is szerepelt...

Mikszáth jó palócait, Szvorák, a szintén jó palóc, örökre szívébe zárta. Márait kassai polgár férje hozta közelébe. Gyakorta visszatérő vers életében: Batta György Egy mondat a szeretetről című költeményének üzenete.

Őszintén szól Magyarországra kerüléséről: Odaát „magyaroka” voltam, a csallóközi magyaroknak a „korcs” nyelvet beszélő palóc, Magyarországon pedig, hol szlovák, hol cseh lány, olykor csehszlovák, – még az elit Eötvös Kollégiumban is.” Oldalakon keresztül ecseteli azt a rendkívüli eseményt, amikor 1980-ban csehszlovák állampolgárként könnyek között átvehette a Parlamentben Pozsgai Imrétől a Népművészet Ifjú Mestere kitüntetést. Többször említi a könyvben Gábor Bertalan szeptesi esperest, akinek Szvorák Katalin az első templomi koncertjét köszönheti a kassai Csámborgó Zenekarral. Az ő inspirációjára adta ki saját költségen kétezzer példányban a Kottás Harangszó énekeskönyvet is.

Külön fejezetet szentel Komlós Aladárné, Palotai Erzsinek, a Kassáról elszármazott művésznak, aki Katalin első lemeze ajánlójában a „napsugár kishúgának“ nevezte őt. A könyv nemcsak az egykori Monarchia nosztalgikus felevenítése, de a mindenkori kisebbségek önvallomása is, az ökuménia dalban-énekben való életben tartója. Nem véletlen, hogy Szvorák Katalin a szlovák nyelvtörvényre a párhuzamos szlovák-magyar Vox Humana albummal reagált, melyet száz számozott példányban jelentetett meg, Rudolf Schuster köztársasági elnök ajánlásával.

A könyv egy boldog ember önvallomása, akit Fortuna szekere ide-oda röptetett, hogy megtalálja élete értelmét a családon, a daloláson és tanításon keresztül szolgálni és örömet, vigaszt, reményt nyújtani az embereknek..."

A dal vándora

*Imák, zsoltárok, népelemek, népdalok
Hangverseny és könyvbemutató*

Szvorák Katalin
Kossuth-díjas népdalénekes
beszélget Simon Erika
Házigazda: Czigány György

Időpont: 2017. május 19. (péntek) 18 óra
Helyszín: Művészetek Háza

A belépés díjtalan!

III. Morzsák a könyvből:

... A paraszti elődöktől örököltem az alázatot, a juhász felmenőimtől a mérhetetlen szabadság érzetét. A népdalhoz mindkettő elengedhetetlen...

... Az egész faluközösség szocializált. Ez a pici falu volt nekem kis gyermekként a világ közepe, ahol a magyar nyelv egészen más többlettartalmat, áthallást kapott, mint az anyaországban...

... Szabad voltam, mint a madár, hiszen még óvodába sem jártam...

...A zarándok földbe tapossa a sivár globalizációt, a médiák diktálta testi-lelki megbetegedést kiváltó trendeket, ráébred arra, hogy az örökkön tetszelgő, álvilágot gerjesztő létforma csak egy ideig járható...

...egy-egy vidéki zárt település – mondjuk egy partiumi, vagy kárpátaljai falvacska – tucatnyi templomi közönsége és őszintesége felér egy tengerentúli reklámos “óperenciával”, vagy a Bobby McFerinnel történt duettezésemmel. Pályám nem szokványos sikertörténet...

...A hatalomgyakorlók kártyajátékában aduászok a nemzetiségek...

...Nekem a legféltettebb kincsem az anyanyelvem, mely védelemre, óvásra szorult, s mivel gyakorta meg kellett érte küzdenem, ezért oly drága nekem az énekelt anyanyelvvel együtt...

... Énekléskor számtalan boldogsághormon termelődik, hiszen az ember testét átjárja a dallam...

...Mára már teljesen hatodrangú, hogy a pályámon mikor számítok egyáltalán hírértéknek...

... Az ember saját magát ismeri legkevésbé, nekem is rejtély a benső hangot megszólaltató erő...

... Mindig a magam magányos ösvényét tapostam, ahol olykor rám is tapostak. Ma már látom, hogy ez az ellenszeles ösvény sokaknak példaértékű járandó-járható utat jelentett, üzenetet hordozott...

...nevelni csak töredékesen lehet, mert születésünkkor már magunkkal hoztunk mindent, ami lesz belőlünk és a nevelésből csak az marad meg, ami ellen a bennünk lévő adottságok nem lázadnak...

...aki a saját kultúráját tiszteli, becsüli, a másét nem tudja gyűlölni. A megbékélés nem lehet illúziókergetés...

... felemeltem a karmesteri pálcát, a tyúkok illedelmesen gyülekezni kezdtek és egymás mellé telepedtek a tyúklétrán...

... Lelki emberként élek, mert szinte kizárólag csak az ösztöneim diktálják a lépéseimet földi vándorutamon...

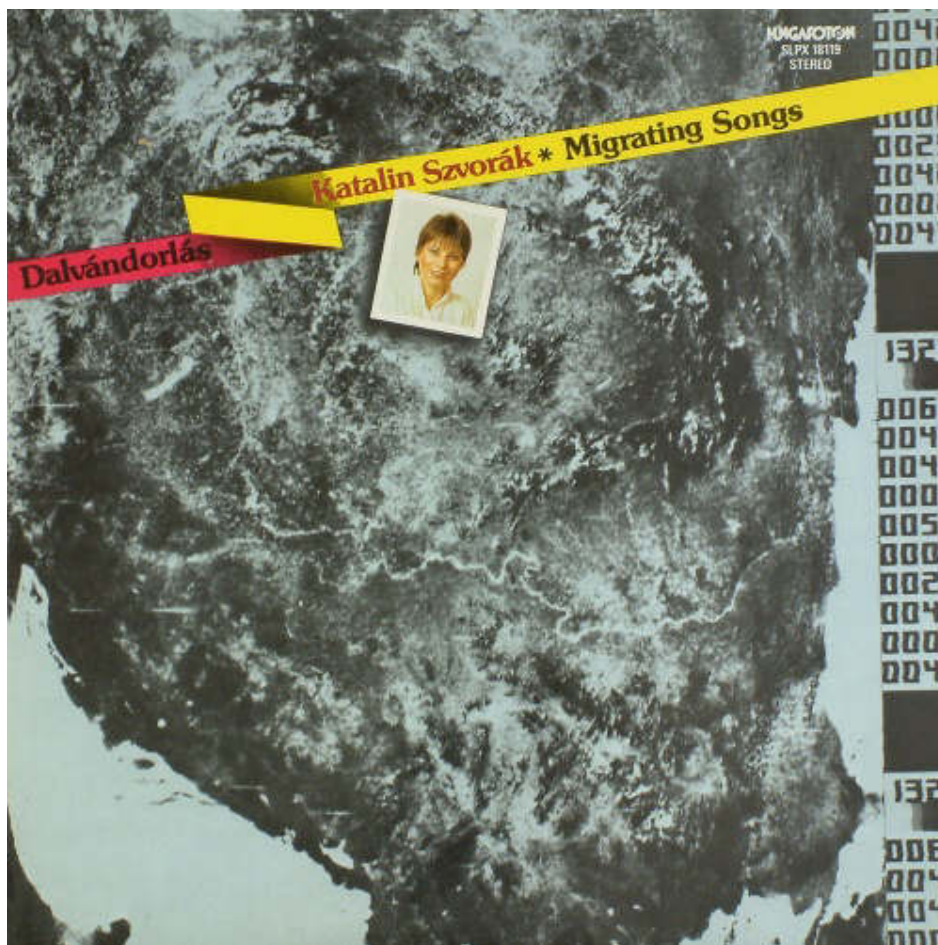
...Mindig hittem és egyre jobban tudom, hogy az éneklés a lélek gyógyítója. Egykoron pszichológus szerettem volna lenni, s ki hitte volna, hogy az éneklés hozza meg azt a lelki és testi gyógyító eredményt, amit egyre sűrűbben átélek, tapasztalok. Énekléskor számtalan boldogsághormon termelődik, hiszen az ember testét átjárja a dallam. Az öröm, a dal, le tudja győzni a betegségeket, a letargiát is. Jobb és hasznosabb a depresszió elleni piruláknál. Hozzám is jártak olyan felnőttek magánnövendékként, akik pszichiáter-pszichológus helyett találtak meg, és rövid időn belül kiegyensúlyozott, daloló új emberekké váltak, sőt zeneterapeutaként másokon is segítenek. Nem véletlen, hogy a hagyományos paraszti társadalmakban az éneklés végigkísérte az ember egész életét. Évekig a „*A rák ellen az emberért, a holnapért*” alapítvány reklámarca voltam. Több mint egy évtizede én is megjártam a poklok poklát. Optimista derűmmel legyőztem a betegségem és a két életmentő műtét utáni kobaltsugárzásakor csodás magyar népdalokat dudorásztam. Rájöttem, hogy túl rövid az élet ahhoz, hogy pesszimisták legyünk. Azóta újjászületve, töretlen hittel élvezem a mindennapok apró örömeit, e földi utam minden rezdülését. Az éneklés gyógyerejét kiskoromban is már megtapasztalhattam, amikor keresztyányamat elkísértem munkahelyére, a feledi csecsemő- gyermekotthonba, ahol az árva, nagyrészt cigánygyerekeknek énekeltem. Hihetetlen volt a gyermekek mély ragaszkodása hozzám, a szintén gyerekhez. Azóta is kísért ez a képsor, a szeretet utáni vágy, a valakihez való tartozás óhaja, a kirekesztettek világa. A népdal, a népének, az ég-föld harmóniáját jelenti számomra és nemcsak őseinkkel, múltunkkal köt össze, de fölfelé is köt, az élet valós értelméhez. A hittel és hitelesen énekelt dal-ének hallatán lelassul az idő és lélektől-lélelig szárnyal azok üzenete. Csodás érzés a felülről kapott erő, amellyel az embereket vigasztalhatom, lelküket gyógyíthatom, miközben nekem is gyógyír a dalolás.

...*Gyógyító dallamok* című albumomat kimondottan a beszédzavarban és más betegségben szenvedőknek készítettem. Ezzel agyvérzéses betegeket gyógyítanak. De a Parkinson-kórban küszködőknek, az Alzheimer-kórban szenvedőknek, vagy az autista gyerekeknek is segít. Tehát főleg azoknak,

akikkel egyébként nagyon nehéz kommunikálni. Ebben is rettentő sokat segít a zene, meg az éneklés, mert a zene egészen mélyréteget érint, átjárja az egész testedet, ha énekelsz. Végig megy benned ez a hullám, a zene rezgése, és szó szerint gyógyít. A népdalok nyelvén meginduló párbeszéd hozza létre az egymásért felelősséget vállaló gyógyító szeretetet. Az agyvérzésekénél, akik beszélni sem tudnak, csak dadognak, meg akadozik a nyelvük, amikor éneklésre kerül sor, el tudják énekelni azokat a dalokat, amelyeket gyerekkorukban megtanultak. Azáltal, hogy énekelni tudják, felszakad a beszéd gátja. A zene, a dal akkor is gyógyít, ha nem gyakorlott énekesek hangján szól. A szülő akkor is énekeljen a gyermeknek, ha kevés hozzá a tehetsége, mert az emberi hang, egy egyszerű kis dal is elég a kicsinek az esti lefekvésnél. Mennyivel nyugodtabb a pici, ha az anyja simogatja a kezét, és dúdolgat, énekelget neki! Hiszen annyira túl vagyunk terhelve mindenfélével. Látom a gyerekeknél, hogy mennyire nem tesz jót nekik a számítógép, a televízió, a mobiltelefon és egyéb kütyük. Személyiségzavarosak, meg figyelemzavarosak lesznek, mert annyiféle inger éri őket, hogy azt képtelenség mind feldolgozni, nem tudják kijátszani magukat gyerekkorukban, pedig nagyon fontos lenne, hogy futkározzanak, meg játsszanak, labdázzanak, mesét hallgassanak, tehát mindazt, ami egy gyerek életéhez hozzátartozik. Ráadásul úgy veszem észre, hogy a gyerekek nagyon magányosak. Én hetente többször foglalkoztam kisgyerekekkel, és láttam, hogy mennyire igénylik a figyelmemet. Nekik az óriási dolog, hogy egy órát velük foglalkoztam egyénileg. Az, hogy énekelnek, erősíti önbizalmukat, gazdagítja a lelküket, és erre nagyon ki vannak éhezve. Ha valamelyiknek gondja volt, rögtön megéreztem az éneklésén, mert másképpen szólt ilyenkor a hang. Elkezdtünk beszélgetni, mert nemcsak arról szólt az óra, hogy végigénekeljük, hanem beszélgettünk is, hogy kibeszélik bánataikat és ezáltal megkönnyebbüljenek. Mindig gyerekpárti voltam, mindig a gyerekeknek adtam igazat, mert ők a gyengék, őket kell erősíteni, védeni.

... „Csak saját hangunk lehet önmagunk leghitelesebb interpretátora. Az énekelt dallam mindig hívebben idézi a lelket, ezért hamarabb is kapcsol össze másik lélekkel.” Aki ezeket a sorokat írta, Rajeczky Benjamin volt, akivel valóban énekeken túl is összekapcsolódott lelkem. Mindenkor a szeretetével bővölt el.” Az ember zeneibb lény, mint az énekes madár. Minden időben, minden megnyilvánulásnál zenél.” Ezeket is az a Béni bácsi írta, aki a *Röpülj páva* zsűri elnökeként 1981-ben figyelt fel rám. Amikor tehettem, megálltam Pásztón, ha csak egy rövid időre is, láthassam őt a hozzá méltó puritán otthonában, hallhassam, hogy mosolyából, biztató pillantásából erőt, optimizmust,

emberséget merítsek. Ő szavak nélkül is tudott hatni. Amikor megjelent az első lemezem, a *Dalvándorlás*, 1986-ban hosszú levélben köszönte meg

küldeményem, s biztatása most se maradhatott el: "...És minden stúdió mellett megmaradt autentikus népdalhangnak, erőteljes és temperált változatban egyaránt. Szívből kívánom, hogy célja: a népdaltudományban otthonos népdalművészet iskolát teremtsen, Kodály szíve vágya valósul meg benne." Jól estek reményt adó sorai, nekem az örök kétségekkel és kishitűségekkel küszködőnek. Halálának egyik évfordulóján koncerteztem a pásztói templomban, amikor a hangversenyt indító Jelenti magát Jézus népének kezdő hangjai után, a szó szoros értelmében, megnémultam. Nem jött ki hang a torkomon. Pályám során ilyen drámai pillanataim igen ritkán voltak. A moszkvai VIT-en hiába istápoltt három-négy orvos, mégse léphettem színpadra. Caen színpadát is mellőzni kényszerültem, helyette a patikák különböző szereit próbálgattam. Pár éve Szatmárnémetiben, a Magyar Kultúra Napján egy nem véletlen incidensnek lehettem elszenvedője, mint ahogy a helyi tudósító megírta: "A városi filharmónia nagytermében a nemzetközi sikereknek örvendő

Szvorák Katalin előadóművész és két kísérője produkciójára besereglett, csaknem telt házas közönséget kellemetlen meglepetés érte, ugyanis az intézményben szolgálatot teljesítő biztonsági őr figyelmetlenségéből önvédelmi gázzal fújta be a termet... A kereszthuzat miatt lehűlt teremben még így is nehezen kaptak levegőt a nézők, és a művészeknek is megterhelő volt az éneklés. A műsor ugyan elkezdődött időben, ám a nehéz levegő miatt az előadóművészek fulladozni kezdtek, elakadt a hangjuk, és el kellett hagyniuk a színpadot. Egy helyi lap információi szerint az incidenst követően a biztonsági őr a portás segítségével a hátsó kijáraton elmenekült a helyszínről, megszegve ezzel a munkahelyi szabályzatot... a műsort csak másfél órás intenzív szellőztetés után lehetett elkezdni." Volt még egy kellemetlen élményem: Szabó Éva egy éjszakai élő rádiós beszélgetésében csak dadogtam, mert a "kőfaragó" fiúk idétlenségei teljesen leblokkoltak. Szabó Éva mély tónusú, bársonyos hangja ma is bennem él. Nemcsak rádiósként kedveltem nagyon őt, de nagyszerű költőnként is tiszteltem. Egyik verse nekem is üzent: "Egy hátizsák a vállamon,/sorsom van benne. Vállalom./ Tudom, mindennek ára van,/ azt is, ami még hátravan."

...Lényeges, hogy a gyermekben ne önmagunkat keressük, mert a Teremtő gondoskodik helyettünk arról, hogy mindenki előbb utóbb megtalálja a helyét, küldetését, mi csak egyengethetjük az utat. A Teremtett világ, a maga összetettségében hihetetlen rendet takar, ahol minden egyes ember egy megismételhetetlen univerzum. ...

...a Kossuth-díj után se szárnyalok igazán, bár nem is tesztek érte különösképpen, mert továbbra is menedzserek és önmenedzselés nélkül élek és tudatosan távol tartom magam mindenfajta pofavizittól, minden érdekkapcsolattól, kerülöm a kultúrát irányítani akaró diktátorokat és a mozgalmi szellem is távoli egy juhászdinasztia leszármazottja számára. Mindig a magam magányos ösvényét tapostam, ahol olykor rám is tapostak. Ma már látom, hogy ez az ellenszeles ösvény sokaknak példaértékű járandó-járható utat jelentett, üzenetet hordozott és ez nagyon jó érzés! Egykoron többször voltam „rossz időben – rossz helyen” és az általam felvállalt közép-európaiság, valamint az ökumené se sikertörténet. „Ez a világ kizárólag a keményebbeknek kedvez” – állapította meg nem is olyan régen Kovács Kati, így továbbra is megmaradok szájról-szájra terjedőnek és a „harmadik utasoknak” járó magányos, de boldog karantén elfogadjának.

....Az eddig megjelent harmincnégy tematikus önálló album is csoda, hiszen egy részüket magánkiadásban jelentettem meg és az egész országban csak egy

helyen, a budapesti Lemezkuckóban rendelhetők és vásárolhatók meg. Nem kereskedelmi céllal születnek a korongok, így az utóéletük sajátos utakat fut be. Komoly kincs birtokában lehet Csongrád-megye rendőrfőkapitánya, aki koncertjeimre mindig elküldi egy-egy beosztottját, akik a tőlem dedikált lemezzel térnek vissza főnökükhöz. Csupán a megjelenésükkor és bemutatkozásukkor keletkezik egy kis feszültség: vajon miért keresi a rendőrség a művésznőt? Egyébként fittyet hányva a kapitalizmus törvényeire, lemezeim java ingyen letölthető teljes szöveggel a honlapomról.

...Az utóbbi időben kissé átértékeltem a nevelés (nem oktatás!) hatékonyságát – sok-sok embert elemezve – az alaptulajdonságok, a vérmérséklet, a habitus (át)nevelhetőségének lehetőségét. Úgy érzem, hogy már az anyaméhben eldőlt sorsunk. Hatvan-hetven százalékban kész tulajdonságokkal látjuk meg a napvilágot, az első hét-nyolc év körülbelül húsz-huszonöt százalékot jelenthet, míg az intézményes nevelés (óvodától az egyetemig) tíz-tizenöt százalékot tehet ki. Egyre inkább azt érzem, hogy az öröklött alapértékek-tulajdonságok messzemenően dominánsak minden személy esetében. A nevelésben hatalmas csodákat nem tudunk végrehajtani, de az apró csodák is komoly eredmények. Tehát röviden: nevelni csak töredékesen lehet, mert születésünkkel már magunkkal hoztunk mindent, ami lesz belőlünk és a nevelésből csak az marad meg, ami ellen a bennünk lévő adottságok nem láznak.

...Igen, de úgy gondolom, hogy nekünk zeneszerető, zeneértő gyermekeket kell elsősorban nevelnünk, akik nem „karrierista versenylovak”, hanem érzékeny ember-palánták, akik az élet minden területén képesek a tudást hasznosítani és tovább is adni. Több egykori-már felnőtté érett- diákomtól kapok csodás vallomásokat, leveleket, hogy mit is jelentettek nekik a velem eltöltött órák, amelyek nemcsak éneklésből álltak, de egyfajta lelki, önismereti együttlétek is voltak, hiszen az emberi hang a legérzékenyebb hangszerünk. A dalolás lelki kitérkezés, ahol felszínre kerülnek a lelki gátak, törések. Az éneklés ezt is oldja, segíti. Tehát óriási a zene, azon belül is a népdal szerepe. Zenei anyanyelvünket kötelességünk megismerni és ápolni. Kodály szavaival: „mit üzen nekünk ez a zene? Azt, hogy addig élünk, míg nem feledjük, kik vagyunk”. A zene képes relaxálni, kikapcsolni, lenyugtatni. A sokszor fáradt, túlterhelt gyerekeknek ez igazi lelki "pirula" azon túl, hogy remek önkifejező, önfejlesztő, közösségteremtő és nem utolsósorban örömszerző tevékenység is. Az ének, a zene és a testnevelés a legjobb gyógyír egy egészségesebb generáció

felcseperedéséhez. Optimista vagyok, mert egyre többen lesznek elkötelezett hívei lelkünk tükrének, a magyar népzeneének. Két évtizedes pedagógusi munkám során arra a következtetésre jutottam, – mint már mondtam, – a gyermekeinkben ne önmagunkat keressük, tanítványainkban se önmagunkat reprodukáljuk, hiszen a Teremtő gondoskodik arról, hogy mindenki megtalálja a maga helyét, küldetését ezen a földön. Nekünk csak egyengetni kell ezt az utat.

...Annyira sokszínű, polifon a népdalok világa, hogy minden albumommal, műsorommal tudatos üzenetet, témát igyekszem megfogalmazni, körüljárni. A falusi embernek is fontosabb az, amiről énekel. Nem annyira a dallam, inkább az üzenet, a szöveg tartalma a lényeges. Az énekesek mostanában gyakran abba a hibába esnek, hogy csak a dallam szép megformálására figyelnek, szövegeik sokszor érthetetlenek. Akár egy kevésbé kifinomult hang is gyönyörűen tud szólani, ha van üzenete, ha igazán az egyéniség hat a közönségre.

...Ezeken az albumokon az egész Kárpát-medence olyan énekelt dallamai hallhatók, melyek a nemzetek közt vándoroltak. Gyermekként reszketve és dadogva beszéltem szlovákul, hiszen mindig rossz helyen használtam a visszaható „sa” szócskát és olykor a nemeket is összekevertem. Később, átkerülve Magyarországra, más optikán keresztül nagy hozadékká alakítottam a szlovák tudásom. Megszületett nyolc önálló albumom a Hungarotonnál. Ezeken a Kárpát-medence közös dallamait szólaltatom meg eredeti nyelveken. Nem régen a szlovák nyelvtörvényre a szlovák-magyar népdal-párhuzamos *Vox Humana* albummal reagáltam, melyet száz számozott példányban jelentettem meg, Schuster Rudolf Köztársasági Elnök ajánlásával, aki szerint: „Szvorák Katalin azon túl, hogy a népzene kedvelőinek egy különleges csemegét nyújt át, egy üzenetet is küld mindnyájunknak, milyennek kellene lennie a mi együttélésünknek... mert egymás kölcsönös megértése, a gyűlöletnélküliség mindannyiunk érdeke.” A *Vox Humanát* eljuttattam a legfontosabb helyekre, de a visszhangtalansága a mai napig csöndet áraszt, akárcsak az általam felvállalt közép-európaiság. Sorsa kissé hasonlatos a szlovákok és magyarok közös történelméről írt *Meghasadt a múlt* kötethez, melyet szlovákul is megjelentettek. Nem kapott kellő publicitást az a nemrégén vetített kiváló dokumentumfilm sem, melyet Vladislava Plančiková rendezett. A filmből fájdalmasan érezhetjük, hogyan sodorta a nagy politika a kisembereket egy karkai labirintusba. Egyébként a *Felvidék-Horná zem* című film záró perceit az én dalom színesíti.

...A közép-európai népek dalainak válogatásával a legtöbben nem értették meg a szándékaimat. Nemegyszer feltették a kérdést: „Kati, te milyen magyar vagy, hogy más nyelven is énekelsz?” Erre az én válaszom nagyon egyszerű: aki a saját kultúráját tiszteli, becsüli, a másét nem tudja gyűlölni. A megbékélés nem lehet illúziókergetés!

....Reklám és "dobpergetés" híján még a meglétük híre is csak zökkenővel jut el néhányukhoz. Erről nem én tehetek. A múlandó élet megtapasztalásakor döbbsentem rá az élet valódi értelmére, a valódi értékek fontosságára. Nem véletlenül juttattam el ez év tavaszán a közel félezer műsoraimat reklámozó plakátot és öt banános ládányi levelet, meghívót, újságkivágást a Széchenyi Könyvtár Zeneműtárába. Talán majd egyszer, – lehet, hogy pár száz év múlva – valaki kíváncsi lesz rá. "Ne a járt úton haladj, hanem inkább abban az irányban indulj el, amerre még senki sem járt előtted, és te hagyj magad után

lábnyomokat" – írta valahol Emerson. Férjem "cinikusan" szokta megjegyezni, hogy a posztumuszra is kell gondolni, így folyamatosan alkotok...

...És nem kell mindig jól járnunk! Mindig őszintének kell lennünk, saját magunkkal szemben is. Amikor a sírásnak helye van, akkor merjünk sírni. Mások előtt is fel kell vállalnunk gyengeségünket. A kudarcok, buktatók felvállalása nélkülözhetetlen taneszköz, és áldozatvállalás nélkül nincs eredmény. Le kell vetnünk álarcainkat, mert az őszinteséggel közelebb jutunk önmagunkhoz, Istenhez és társainkhoz. „Jézus is könnyekre fakadt Lázár sírjánál.” (János evangélium 11.35)

...Sok minden érlelődik bennem. Jelenleg a kis unokáim töltik ki szabadidőm nagy részét, s annyi szeretet áramlik közöttünk, s olyan energiabombát jelentenek nekem ezek az értelmes, mindenre nyitott csöpp lények, akiken valóban lemérhető a játékos mondókák, dalok jótékony hatása. A velük való együttlét hatására magam is nagyon komoly változáson megyek át. Előcsalogatták belőlem a – mindig meglévő, de elfojtott- gyermeki lényemet. A hamarosan két éves Julka Lea unokánkat már megajándékoztam a *Tente baba* című lemezzel. A következő emberpalánta, Ilka Zea születése most egy palóc énekes- meselemezzre sarkall. Nagy örömmel fogtam neki Varga Imre *Havas, havas magas testvér* című szlovák népköltési műfordításainak elénekléséhez, melyet szintén megjelentetnék lemezen. Hatvanéves születésnapomra egy képeskönyvet tervezünk a vándorlásainkról. Bizonyára életem végéig dalolni fogok, mert nincs olyan emberi érzés, amelyet a népdalainkkal ne lehetne kifejezni, hiszen az énekek mindenre választ adnak. Nem szeretnék a mai kor taposó malmában elveszni, felőrlődni, ezért Kodály Zoltán szavaival vallom: "Mechanizálódó korunk olyan úton halad, melynek végén az ember géppé válik. Ettől csak az ének szelleme véd meg." Magamat az igazi archetípusok közé sorolom, ők azok, akik mára szinte teljesen kivesztek: ők a „lelki” emberek, akik jó tíz- húszezer évvel ezelőtt még többségben voltak. Lelki emberként élek, mert szinte kizárólag csak az ösztöneim diktálják a lépéseimet földi vándorúton. Életem során Fortuna szekere ide-oda röptetett, hogy megtaláljam életem értelmét a családon, a daloláson és tanításon keresztül: szolgálni és örömet, vigaszt, reményt nyújtani az embereknek...

.... A zenei Parnasszust Bartók nyitottsága jelenti számomra, nemcsak zenei világa, nemcsak emberi nagysága vonzó, de az ő sorai figyelmeztettek először a politikum veszélyeire. Politikai véleményt kinyilvánítani ritkán szoktam, mert

Bartók 1937-ben megjelent gondolata gyakran visszacseng lelkemben: „... ahol a politika kezdődik, ott megszűnik a művészet és a tudomány, megszűnik a jog és belátás.” Sokszor gondolkoztam az 1945 márciusában Teresienstadtban (Terezín) született, szlovák „illuzionista” Fedor Gál gondolatain: „...a politika a hatalom megszerzésének és megtartásának a művészete. Vagyis a politikában nincs szükség erkölcsi megfontolásokra. Nincs erkölcsös és erkölcstelen politika, csak sikeres vagy sikertelen...” Egy Török Sándor által megszólított „elnöki özvegy” megállapítása is elgondolkoztató: „Az asszonyok évszázados tevékenysége főleg abból állott, hogy a férfiak által tönkretett, elpusztított világot valamiképpen tűrhetővé tették. „

"...Mindenkori vándorlásaim során megismerhettem azt, amivel a Teremtő megajándékozott minket: a szépséges természetet, a hegyeket, völgyeket, erdőket, vizeket, az állatokat, a növényeket... Sajnos, ahová a ma embere beteszi a lábát, ott pusztít. A természettől rengeteg energiát kaphatunk, hiszen állandóan megújul, változik és ez lelkünkre, viselkedésünkre is kihat. A Teremtő ránk bízta a természetet, a környezetünket. Nekünk kell óvnunk, vigyáznunk. Ismét Emersont idézném: „Utódokként élünk, felosztásban, részekben, részecskékben. Közben belül az emberben az egész lelke van; a bölcs csend; az univerzális szépség, melyhez minden rész és részecske egyenlően tartozik, az örök Ember. És ez a mély erő, melyben létezünk, és melynek boldogsága teljes egészében elérhető számunkra, nem csupán független és tökéletes minden órában, hanem a látás és a látott dolog, a látnok és a látvány, az alany és a tárgy ugyanaz. A világot darabonként érzékeljük, mint a nap, a hold, az állat, a fa; de az egész, melynek ezek tündöklő részei, a lélek." Még a népdalaink is mind a természetből gyökereznek. A legszebb szerelmes dalok természeti képpel indulnak: „Én kimenék kiskertembe virágom nézni.” „Hej, tulipán, tulipán, teljes szegfű szarkaláb, tele kertem zsályával, szerelemnek lángjával”, Piros, piros szegfű, bimbós marojánna”. Bármilyen dalba belekóstolgatunk, majd mind a virágokról szól és mind csupa jelkép, titkos erotika. Csak ma már egyre kevésbé értjük e finom képes beszédet. Bartók Béla csodálatosan megfogalmazza mindezt: „A népzene tehát a természet tüneménye. Ez az alkotás ugyanazzal a szerves szabadsággal fejlődött, mint a természet egyéb élő szervezetei, a virágok, az állatok. Éppen ezért olyan gyönyörű, olyan tökéletes. Ezek a dallamok a művészi tökéletesség megtestesítői. Példái annak, miképpen lehet legkisebb formában, legszerényebb eszközökkel valamilyen zenei gondolatot legtökéletesebben kifejezni." A lélek a test lakója, ezért vigyázok mindkettőjükre és vonulok el számtalanszor a természetbe. Távoznak a lelki

mérgek és újult gyógyító erővel térek vissza egyre betegobb civilizációnkba, ahol igyekszem távol tartani magam minden álhírtől, álembertől, álértéktől, próbálom kiszűrni a felénk áradó világszintű környezeti szennyet, mert a médiák örökös háttérzöreijében elveszítjük önmagunkat és az egymáshoz vezető utat. Tatiosz írja valahol: „A csönd nem csupán a természet hangja, hanem a lélek legbenső szükséglete.” A legtöbb ember menekül a csend elől, nem tud vele mit kezdeni, mert így szembesülnie kellene önmagával. A legtöbb ember önmaga elől menekül, s az emberek java másnak akar látszani, mint ami, közben pedig a legnagyobb hűséggel önmaga iránt tartozik elsősorban.

.... Mindig a magam magányos ösvényét tapostam, ahol olykor rám is tapostak. Ma már látom, hogy ez az ellenszeles ösvény sokaknak példaértékű járandó-járható utat jelentett, üzenetet hordozott és ez nagyon jó érzés! Egykoron többször voltam „rossz időben – rossz helyen” és az általam felvállalt közép-európaiság, valamint az ökumené se sikertörténet. „Ez a világ kizárólag a keményebbeknek kedvez” – állapította meg nem is olyan régen Kovács Kati, így továbbra is megmaradok szájról-szájra terjedőnek és a „harmadik utasoknak” járó magányos, de boldog karantén elfogadjának.

Szvorák Katalin YouTube felvételeiből:

Szvorák Katalin: Magyarország, az én csendes szép hazám

https://www.youtube.com/watch?v=ILUS28_UsWI

Szvorák Katalin és Illés Lajos - Anyák napjára

<https://www.youtube.com/watch?v=dTUPH9aDG0o>

Szvorák Katalin: Gyimesi bánatos (2012.aug.18.)

<https://www.youtube.com/watch?v=6epiUKnGme4>

Iglice szívem_1 - Szvorák Katalin, 1989

<https://www.youtube.com/watch?v=oQHWu-R9Itc>

[Szvorák Katalin: Hallod-e Te szelidecske - YouTube](#)

[Szvorák Katalin - Ének a régmúltból - YouTube](#)

[Szvorák Katalin: Örvendezzünk \(kisfilm\) - YouTube](#)

[Szvorák Katalin - Vokál: Esti dal, Esti ima - YouTube](#)

[Szvorák Katalin: Paradicsom közepibe I. - YouTube](#)